

IEVADS

Desmit gados pagastos padarīts daudz

Pirms desmit gadiem no 22 pagastiem un divām pilsētām, kas tolaik bija Cēsu rajona teritorija, tika izveidoti astoņi nova-

di. Tobrīd mazākie pagasti bija Drusti, Zosēni, Kaive, Mārsnēni. Kaive, kuru iekļāva Vecpiebalgas novadā, un Mārsnēni, kas pievienojās Priekuļu novadam, palika attāļākie no pašvaldības administratīvā centra, bet Zosēni un Drusti kļuva par pušelniekiem, viens Jaunpiebalgas, otrs Raunas novadā.

Nomale vienmēr būs nomale

ANNA CAUNĪTE no 1994. līdz 2009. gadam bija Kaives pagasta padomes priekšsēdētāja. Tagad viņa ir pensijā.

2009. gadā jaunizveidotā Vecpiebalgas novada domē nebija neviena deputāta no Kaives pagasta, arī nākamajās vēlēšanās neievēlēja nevienu. Patlaban gan novada domē ir kaivēnietis.

"Lai kādas reformas notiktu, Kaive bijusi un paliks nomale," saka A. Caunīte. Viņa uzsver, ka pirms desmit gadiem mazie pagasti vairāk skatījās uz Cēsu pusi un gribēja, lai viss toreizējais rajons ir viens novads. "Katram gribējās būt pašam," nosaka bijusī pagasta vadītāja un uzsver, ka pirms desmit gadiem, ja nebūtu reformas, vienalga Kaives pašvaldībai būtu jāņem, kam pievienoties, jo nebija naudas, lai varētu pilnvērtīgi strādāt. "Tas bija brīdis, kad jāizdara izvēle. Kā būt, izlēma Saecima," atgādina bijusī pagasta vadītāja.

A. Caunīte atzīst, ka Vecpiebalgas novads no Kaives vairāk ieguvis, nekā zaudējis. Pagastam parādu nebija, toties daudz mežu.

"Novadā Kaive nav aizmirsta. Ja paši kaut ko prasām, mākam pārliecināt, ka kaut ko vajag, atteikts netiek. Ir jāsaprot, kādi esam. Uzņēmējdarbības pagastā nav. Pēdējos gados nav piedzimis neviens bērns. Kamēr kaut kas nemainīsies, nevaram sapņot par attīstību," spriež A. Caunīte un piebilst, ka pēdējā laikā uz pagastu pārceļas ģimenes ar bērniem, iegādājas mājas, kas ilgu laiku stāvēja tukšas. Arī Skujenes pamatskolā, kas kādreiz bija Kaives pašvaldības pārziņā, bērnu skaits samazinās nedaudz.

"Vai reforma kaut ko dos? Neviena reforma nedod ietaupījumus, kādus izdevumus palielina, kādus samazina. Svarīgi, lai

būtu attīstības stratēģija un speciālisti, kuri dara. Mazā pagastā darījām, kā mācējām, lielākos bija speciālisti, kuri prata izmantot iespējas, kas tika piedāvātas. Protams, pēc reformas tiks samazināts darbavietu skaits pašvaldībās. Kad veidoja Vecpiebalgas novadu, gandrīz visiem tika piedāvāts darbs centrā. No Kaives izbraukāt ir sarežģīti. Vai kādreiz uz pagasta centru būs asfalts, neticu. Tiesa, pēdējos gados ceļi kļūst labāki," pārdomas izsaka A. Caunīte. Viņa atzīst, ka cilvēkus visvairāk tracina neziņa.

"Cilvēki nesaprot, tiek runāts par reformu, nevis skaidrots. Viedokļi dažādi, argumenti arī, viegli apmaldīties," vērtē A. Caunīte un uzsver, ka tehnoloģijas attīstās, iedzīvotājiem aizvien retāk ir vajadzība iet uz pašvaldību. "Nevajag pagastmājā desmit darbiniekus. Bibliotēka taču būs, kultūras dzīve neapstāsies, sociālais darbinieks būs satiekams. Kāds pieņems maksājumus, iesniegumus. Ko šodien cilvēkam vēl vajag? Pagastā ir divi veikali, brauc trīs autoveikali," viedokli pauž A. Caunīte un izsaka pārliecību, ka ikdienā viss atkarīgs, cik katrs pats aktīvs, ieinteresēts. "Reforma neveicinās dzimstību. Ja nav cilvēku, skaidrs, ka nav vajadzības uzturēt tik daudz pašvaldību," saka A. Caunīte. □

Zūd iedzīvotāju iniciatīva

JĀNIS ĀBOLIŅŠ bija Drustu pagasta padomes priekšsēdētājs neilgi pirms novadu veidošanas. Tagad viņš ir viens no nedaudzajiem uzņēmējiem pagastā.

"Pagastā vajadzību bija daudz, bet maz ko varējām izdarīt. Arī tagad mazie novadi savus resursus ir izsmēluši un tālāk netiek. Vai lielākā novadā to spēs izdarīt?" saka J. Āboliņš un atzīst, ka tik mazam novadam kā Rauna nav iespēju tālāk attīstīties. "Un tā ir arī valsts politika, maziem novadiem tiek piedāvātas mazākas iespējas nekā lielajiem. Pēdējā laikā īpaši negatīvas veidojas attiecības starp pašvaldībām un valsti. Pašvaldības tiek vainotas vai visos grēkos. Tas cil-

vēkos vairo negatīvu attieksmi," pārdomās dalās A. Āboliņš.

Viņš atzīst, ka, Drustu pagastu apvienojot ar Raunas pagastu, drustēnieši bijuši ieguvēji. "Raunas pagastā saimnieciskajās lietās bija perspektīvāks redzējums. Ļoti daudz kas Drustus ir izdarīts, pat tas, par ko sapņot nevarējām. Centrs ir sakopts, daudzas ikdienas problēmas atrisinātas," teic drustēnietis.

J. Āboliņš vērtē, ka nelielā pagasta iedzīvotāji agrāk bijuši ļoti aktīvi. Pašvaldību vēlēšanās bija četri pieci saraksti. Drustēnieši bija ieinteresēti līdzdarboties pagasta dzīvē. "Lielākā novadā iedzīvotāju iniciatīva tiek nomākta. Lauciniekiem svarīgi, lai ir savējie. Pagasta darbiniekus, vadītāju varēja satikt uz ielas, parunāties, izteikt viedokli. Ne jau attālums līdz novada centram ir būtiskākais, bet cilvēciskais attālums. Ja sākumā uz tikšanos ar domes deputātiem sanāca pilna zāle, tagad pāris cilvēku un nav jēgas šādas

tikšanās rīkot. Cilvēki spriež – svešais nosaka, kā man dzīvot, ko man vajag, ko tad mēs, kā Raunā lems, tā būs. Iniciatīva, vēlēšanās līdzdarboties ir zudusi. Tagad pa kaktiem kāds vēl parunā, ko vajadzētu, kas nav labi, kas izdarīts godam. Vēl lielākā novadā attālums starp varu un cilvēkiem palielināsies. Kaut pašvaldības palpojumu pieejamība nav samazinājusies un, domājams, nākotnē nesamazināsies," pārdomas izsaka J. Āboliņš.

Par Drustu pagasta nākotni Smiltenes novadā runā ar cerībām. "Protams, daudz kas atkarīgs no tā, kāda tiks izveidota novada pārvaldības struktūra, kā tā ietekmēs teritorijas attīstību un iedzīvotāju ikdienu. Smiltenes novadā ir attīstīta uzņēmējdarbība. Drustus pēdējā laikā jaunieši cilvēkiem ir interese veidot uzņēmumus. Taču, kamēr nebūs laba ceļa, mērķtiecīgas attīstības nebūs," nākotni ieskicē drustēnietis J. Āboliņš. □

"Tas, kas izdarīts Mārsnēnos, ir apbrīnojami. Patlaban tiek vilkts jauns ūdensvads, pagasta ceļi sakārtoti, centrs labiekārtots," saka bijusī Mārsnēnu pagasta padomes priekšsēdētāja, tagad pensionāre **IRMA VILKA**.

Tas, ka pirms desmit gadiem Cēsu rajonā izveidoja astoņus novadus, bija ne tikai politika, arī pagastu vadītāju ambīcijas. Mārsnēnu pagasts apsvēris, ka labprāt pievienotos Cēsīm, taču tādas iespējas nebija, jo nav kopīgas robežas. Runāts ar Raunas pagastu, bet tas tā īsti mārsnēniešus negribējis. Vēl radzijušies uz Kauguru pagasta pusi.

"Varbūt toreiz neizpratām, kā būs. Autobusa satiksme no Mārsnēniem ir sarežģīta," bilst

Mārsnēni gribēja pievienoties Cēsīm

I. Vilka un atzīst, ka desmit gados ļoti daudz kas cilvēku ikdienā mainījies. "Cik bieži aizeju uz pašvaldību? Pagastmājā trīs dienas nedēļā pieņem darbinieki, arī bibliotēka tagad ir pagastmājā. Tautas namā darbojas kolektīvi, notiek pasākumi. Skolas vairs nav. Labi, ka ēka nav tukša, tur ir pansija. Pašvaldības ceļi tiek atjaunoti, uzturēti. To izdarīt pagastā mēs noteikti nevarētu. Arī valsts ceļš Rauna – Valmieras tiek sakārtots. Ko tad vēl vajag," pārdomās dalās bijusī pagasta vadītāja. Taču viņa arī atzīst, ka lielajā novadā interese par mazajiem pagastiem būs mazāka. Tagad, kad Priekuļu pašvaldība komunālo saimniecību nodevusi Cēsu uzņēmumam "CDZP", jau redzams,

kā ir, ja darbus vada no attāluma. "Paklausoties, ko runā, skaidri zināms, ka pārmaiņas būs, kādas, to nezinājām pirms desmit gadiem un nezinām tagad. Patlaban mārsnēnietis ir novada domes priekšsēdētājas vietnieks. Vai lielajā novada domē būs kāds no Mārsnēniem? Uzskatu, ka jābūt divu līmeņu pašvaldībām, tad var labāk pārskatīt un plānot plašākā mērogā. Mārsnēnos nemaz nav tik daudz tukšu māju. Cilvēki brauc uz darbu citur, strādā arī ārzemēs, bet uztur īpašumus," viedokli pauž I. Vilka un atgādina, ka uzņēmējdarbība pagastā attīstīsies tad, ja uz Cēsīm varēs aizbraukt pa labu ceļu. Pavasarī bijušas dienas, kad pa valsts ceļu nevarēja vispār izbraukt. □

Viss notiek kā jau novadā

EDGARS ZIEDIŅŠ ir zemnieks Zosēnu pagastā. Kad pirms desmit gadiem Zosēnu un Jaunpiebalgas pagasts apvienojās un izveidoja Jaunpiebalgas novadu, E. Ziediņš tika ievēlēts par domes deputātu.

"Visos laikos tas, kā klājas, bijis atkarīgs no katra cilvēka paša. Pārāk daudz prasām no valsts un pašvaldības," saka zosēnietis. Viņš atzīst, ka toreiz, kad visu lēma pagastā, arī netrūka neapmierinātība, jo bija dažādi viedokļi, kas svarīgāks, kur ieguldīt naudu. "Naudas nevienā pašvaldībā nebūs tik daudz, lai pietiktu visam, ko cilvēki grib. Kultūras nams mums izremontēts, ģimenes ārsts pieņem, sociālais darbinieks ir, pagastā pašvaldības darbinieks pieņem. Ceļi izbraucami. Par ko sūdzēties? Bērnu dārza ēka tukša? Ja nav bērnu, to nevar atrisināt

ne lielā, ne mazā novadā," pārdomas izsaka E. Ziediņš un uzsver, ka, tiklīdz izveidoja novadu, kaut ko plānojot, vienmēr domāja arī par Zosēniem. Zosēnieši nevar teikt, ka desmit gados kas būtu palicis sliktāk, nekā bija, kad visu lēma pagasta padome. Lielākā novadā cits redzējums un iespējas.

E. Ziediņš atceras, ka savulaik pagastā tika apstrādāts ap 2,5 tūkstoši hektāru lauksaimniecībā izmantojamās zemes, tagad labi, ja tūkstoši hektāru nopļauj, Gaujas pļavas vispār netiek nopļautas. "Zosēnos var pastāvēt tikai ģimenes uzņēmumi vai saimniecības. Nav cilvēku, kas strādātu," domā E. Ziediņš un pauž pārliecību, ka lauku stiprumu veido dzimtas. "Valsts svētkos kultūras nama zāle bija pilna. Radi turas kopā un kopā apmeklē pasākumus, tad satiek kaimiņus, var pārspriest, kā kuram klājas. Arī Jaunpiebalgā novada svētkos cilvēku bija ļoti daudz," pārdomās dalās zosēnietis un izsaka cerību, ka, lai cik tālu būs lēmējvara, gan jau pagastā paliks kultūras nams, kur satiek-

ties, darboties kādam kolektīvam, sociālais darbinieks palīdzēs veciem cilvēkiem, autobuss skolēnus vedīs uz skolu. "Svarīgi, lai pagastā ir ceļu meistars. Ja ceļu tīrīšanu un greiderēšanu regulēs no Cēsīm, nekas labs neiznāks. Pārējais, kas dzīvē nepieciešams, atkarīgs tikai no paša. Tik daudz kas mainījies. Vai vairs daudz ir to, kas neizmanto internetu? Tikai cilvēkam jau gribas ar otru parunāties, apmainīties domām, gribas, lai pārinteresējas, kā zemiņiekam klājas, vai nevajag kādu atbalstu, lai uzmundrina. Jo tālāk vietējā vara, jo attālinās cilvēku interese citam par citu," pārdomās dalās zosēnietis un piebilst: "Pirms katrām pārmaiņām ir satraukums, daudz nezināmā." □

Lappusi sagatavojusi **SARMĪTE FELDMANE**

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

FAKTI

Deklarēto iedzīvotāju skaits

	01.01.2009.	01.01.2019.	01.01. - 01.07.2019
Zosēnu pagastā	498	368	- 8
Mārsnēnu pagastā	880	747	-17
Kaives pagastā	418	312	- 1
Drustu pagastā	999	765	- 8

Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde